

junt de documents del Fons Rafael Tasis un coneixement més precís, per bé que a voltes un punt massa museïtzat, de la perseverant resistència cultural enfront de les dues dictadures que van desplegar aquests intel·lectuals —tots homes— d'eminent signe catalanista, en un context d'extrema precarietat, especialment a l'exili. L'obra que ens han llegat, si bé no sempre figura en un lloc destacat del cànon, forma part ineludible d'un passat que les noves generacions convé que coneguin per entendre la història de la cultura catalana dels segles XX i XXI.

Novetats a l'entorn de Màrius Torres

MARTA GORT I PANIELLO

Universitat de Lleida

marta.gortpaniello@gmail.com

1. TORRES (2017): Màrius Torres, *Tries de poemes (1938)*, Lleida: Aula Màrius Torres, Pagès Editors.
2. D. A. (2017): Diversos autors, *De poeta a poeta. 36 poetes comenten 36 poemes de Màrius Torres*, Josep Camps i Arbós, Imma Farré i Vilalta (eds.), Lleida: Aula Màrius Torres, Pagès Editors.
3. D. A. (2018): Diversos autors, *La ciutat d'ideals que volíem bastir. Màrius Torres i la literatura del seu temps*, Josep Camps i Arbós, Imma Farré i Vilalta i Joan R. Veny-Mesquida (eds.), Lleida: Aula Màrius Torres, Pagès Editors.

La Càtedra Màrius Torres en la seva voluntat de difondre l'obra i promoure l'estudi de Màrius Torres ha publicat, durant els darrers dos anys, tres volums relacionats amb l'obra del poeta.

Tries de poemes (1938) és un facsímil de gran valor per a l'estudi de la formació del poeta com a tal, ja que mostra els passos que segueix Màrius Torres en la creació de la seva obra i en la seva transformació de «metge que fa versos» a «aquesta cosa absurda: un poeta líric». Aquest volum es publica amb motiu de la commemoració del 75è aniversari de la seva mort i conté *Totes les poesies 1933-1938 (1938)* i *Tria de poesies de Màrius Torres per a Joan Sales (1938)*. *Totes les poesies* conté setanta-sis poemes mecanografiats en els quals s'aprecien correccions i anotacions autògrafes on el poeta exposa la seva més sincera valoració dels textos. *Tria de poesies de Màrius Torres per a Joan Sales* consta dels trenta-dos poemes que Màrius va enviar a Joan Sales sota aquest títol l'octubre de 1938, així com també els tretze poemes i tres traduccions enviades dos mesos més tard que inclouen nous poemes, poemes no inclosos en la primera tramesa o noves versions. Aquest recull conté ja el que seran, pràcticament, les versions definitives dels

poemes. L'any 2010 la *Càtedra Màrius Torres* va publicar els facsímils dels tres primers reculls de poesia que el poeta havia escrit durant els anys 1927 i 1936 com a motiu de la celebració del centenari del seu naixement. La comparació dels cinc reculls que apleguen els dos facsímils permet observar com Torres va construir la seva pròpia veu poètica.

De poeta a poeta (2017) és una proposta literària innovadora que té com a referents els volums *Lectures de Salvador Espriu* a cura de Carles Torner (Barcelona, Proa, 2004) i *Quan em llegiu* dedicat a Narcís Comadira (Barcelona, Edicions 62, 2013). El volum abraça trenta-sis poemes de Màrius Torres comentats per trenta-sis poetes de generacions i adscripcions literàries molt diverses: Amat Baró, Eduard Batlle, Josep Borrell, Antoni Clapés, Jordi Cornudella, Francesc Culleré, Joan Francesc Dlamau, Carles Duarte, Rosa Fabregat, Marc Granell, Ramon Guillem, Bernat Huguet, Lluís Maicas, Juanjo Manau, Albert Mestres, Dolors Miquel, Clara Mir, Anna Montero, Anton Not, Salvador Oliva, Jordi Pàmias, Josep Pedrals, Pere Pena, Joan Perelló, Joan Pomar, Pere Antoni Pons, Jaume Pont, Susana Rafart, Pere Rosselló, Vicent Salvador, Màrius Sampere, Eduard Sanahuja, Magí Sunyer, Víctor Verdú, Blanca Llum Vidal i Júlia Zabala.

Pancatalanista, eclèctica i intergeneracional són, segurament, els tres adjectius que millor defineixen la naturalesa d'aquesta obra. En primer lloc, els autors triats en el volum representen la pràctica totalitat de les diferents procedències lingüístiques de la catalanofonia. En segon lloc, la diversitat de les afinitats estètiques dels comentaristes afavoreix l'aparició de comentaris de molt diversa índole, en el fons i en la forma, ja que n'hi ha des dels més acadèmics fins als més literaris, en forma de carta o de poema. Finalment, la diversitat ateny també les franges d'edat dels comentaristes. En definitiva, com indiquen Camps i Farré en la justificació del volum:

els interlocutors de Màrius Torres no són en primera instància crítics literaris que apliquen amb justesa i mètode els instruments d'anàlisi d'aquesta disciplina literària, sinó altres companys de combat poètic que, sota el seu prisma singular, posen al descobert els sentits plurals que estotja la poesia de Torres i alhora, i de manera indescrutable, ens obren les portes a la seva pròpia manera de sentir i de viure el fet poètic.

Aquest diàleg polifònic de poeta a poeta —d'aquí el títol del volum— endinsa el lector dins el món subjectiu de la interpretació poètica a partir de trenta-sis propostes de relectura que esdevenen valuoses i íntimes comprensions de la poesia de Torres.

La ciutat d'ideals que volíem bastir (2018) és un recopilatori dels estudis presents en el II Simposi Internacional Màrius Torres que es va celebrar a Lleida durant els dies 26 i 27 d'octubre de 2017. La contextualització de l'obra del poeta lleidatà es duu a terme a partir de tres línies d'estudi. En primer lloc, Enric Bou situa Màrius Torres en el context de la poesia europea de la primera meitat del

segle xx tenint en compte la seva tasca com a lector, traductor i poeta. En segon lloc, Joan Veny analitza la llengua del poeta en dos registres molt diferents: el poètic i l'epistolar, més espontani però no menys literari. Finalment, Francesc Foguet tracta el pensament polític del poeta a partir de la Segona República espanyola. Donat aquest marc inicial, els posteriors estudis s'agrupen de forma temàtica al voltant de cinc blocs diferents.

Dins les lectures de Màrius Torres, Lluís Alpera fa una contribució de títol més personal en què conversa íntimament 'de poeta a poeta' amb Màrius Torres; Dominic Keown en "Cançó a Mahalta" situa el poema dins el context de la Nova Cançó i els corrents paral·lels als Estats Units i a la resta d'Europa; Xavier Macià i Núria Perpinyà analitzen els motius de la caiguda i el vertigen en tres poemes; i Albert Mestres tracta les influències i l'estructura de l'obra dramàtica de Torres *Una fantasma com n'hi ha poques*. En la secció dedicada genèricament a les relacions, Margarida Prats estudia el diàleg epistolar entre Màrius Torres i Mercè Figueras; Andratx Badia analitza els paral·lelismes entre les visions literàries de Màrius i les d'un altre escriptor lleidatà: Magí Morera; Jordi Oviedo exposa les traces de Torres en l'obra de Vicent Andrés Estellés, i Josep M. Sala-Valldaura, en la de Josep Palau i Fabre.

L'apartat dedicat a la música inclou l'edició i anàlisi d'Irene Klein de les composicions musicals de Màrius; Mireia Lleó assenyalava l'estreta relació que mantenen les seves poesies amb el *lied* i amb alguns aspectes de la música barroca, i Joaquim Rabaseda se centra en la tasca que desenvolupà Màrius com a crític musical.

A continuació, diferents traductors exposen la seva experiència de traduir la poesia de Màrius Torres als seus idiomes respectius: Olga Nikolaeva i Andrei Rodoski al rus, Jana Balacci al romanès i Àxel Sanjosé a l'alemany.

Atesa la importància de transmetre el valor de l'obra de Màrius a les generacions posteriors, no podia faltar un apartat dedicat a la didàctica. En aquest, Teresa Devesa i Montserrat Vilà dibuixen una proposta que engloba la interdisciplinarietat de la literatura de Torres amb les llengües clàssiques; Moisès Selfa pretén acostar els joves al tema de la mort a partir de la poesia torressiana; Carme Torrelles proposa una forma per potenciar la creativitat, recitació i comprensió de la poesia a través de referents compartits pels joves com són els elements naturals.

Finalment, el volum es tanca amb dos estudis sobre el context literari en què es produí l'obra del poeta lleidatà: el de Jordi Malé sobre les relacions entre artistes i escriptors, i el d'Arnau Vives sobre les lectures i traduccions orientalistes de Marià Manent.